

LAABI 11 BO'DDI DOW FAMFAMTINOORE BEE YIM'BE WURO

HEDITAANKI E WONNDUKI E UMMAATOORE NDER KUU'DE MAW'DE 'DE HAKKILANKI
PIIJI INNU AADAMA NDEN 'DUM BOOD'DUM TABITINNDE DARTAANKI DOW YIM'BE
MEEMAABE. 'DO'O KO KUU'DE BO'DDE NGAM LAAB'BINKI, NAATINKI E MAATOOTIRAL
DARTIINGAL.

1. FAAMU KEERI HAALA MAA

- Hoosu poondol gidaafi heedi ayaanuujii e jokkootiral ngam darnuki laabi jokkootiral di ummaatoore naftirta jooni, diye laabi di jokkootiral be ngoongdini nden no be ngidiri haalduki e dufe hokkuki walliinde.
- poondol ngol tinndinay jokkootiral mboowaangal e maa ko taarii jaaynde; no ummaatoore saakirta bayaanu; darde ardaagal; darnde anndal; demde kaaleteede; duubi din, njogoram e maa yaajde ummaatoore (AGD); e godde aade den njahdooje e de'e.
- Dogginol bayaanu dow heditoobe e laabi hebki bayaanu di dente ceertude ko huunde mawnde heedi darnuki laawol saakuki kubaruuji kooseteengol e maa no kubaruuji din saakirtee.

2. HAKKILAN JABRU'DE MAATOOTIRAL

- Hakkilanki e dusta sorkootiral bayaanu malla wadutuki bayaanu, e semmbidina lile mboowaade nden e dala fedde no heira oo saaka bayaanuujii.
- Ngam maandaaki e jaabanaaki ummaatoore no haani dow ngartamme, dum nafoojum sanne bayaanu wadee e jaabuye dow darorde e kuweteede, fuu didi oo hakkunde ummaatoore e hakkunde dufe den.
- Dogginooobe huunde nden tefa laabi dartiidi no ngal wadrete (SOPs) kaaloowol kuude ngerdaade, sarde kuude den ngam tokkitinki e maa darorde dufe e luttube yimbe.
- Dabareejii hakkilanki di maatootiral foi tawee; yeru, dental kuwoowal ngam maatoodieki e ummaatoore foti jabanee laatoo laawol faddaare. Si non ka wontiri, nden woodi haaje godde tefee.

FICHE PRATIQUE

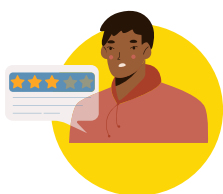
3. SAAKU BAYAANU GOONGIN'DUM, DARIIDUM BOO E BAYAANUUJI KUWAY'DI

- Huwdu e e kala tawtoraabe to didde den e maa kuwdeteefe gila dufe ceertufe ngam anndinki dume bayaanu saakete e, maa kadi, deye jaabuye/bayaanu tammetee jaabireeki
- Tabitin ka ngakkere bayaanu kebtowaadi ta bayaanu e maatootal foondaadi hebbinaama.
- Yerdaaki e dogginoo be huunde heedi laabi tokketeedi e no fiiji ngadirtee ngam moobuki e jabuki lile kese woni laawol dariingol, burnaa maa dow bayaanu mardii saman.

4. CENNDOOTIRAL LAABI MAATOOTIRAL

- Duudgal laabi maatootal di tiggudaa, no soynde yotaaki ummaoore bayaanu famdira sabu wonngol laawol tampii.
- Hoosir no teknooloji ceertudum wayli saakootiral bayaanu e no teknooloji mawdum huwdiri e kiiddum (yeru, bayaanu o Facebook foti saakiree haala hoonduko).
- Laabi maatootal kesi, bana jaaynde e dufe bantaare jaayde, fedde saakootiral bayaanu e wadoobe softuwaaji, foti wadda baaweendam e walliinde heedi fiiji di'i.

5. WOD'DITIN MAATOOTIRAL "GOOTAL AN"

- Ummaatooje e yidi baawde yamuki e jaabaaki dow bayaanu di be kefi.
- Yeru, boofol koyngol ngol saakuki lilal SMS "duudgal" nden boo walaa dabare jabtuki lile gila ummaatoore nden; sabu non, dabere duudnde, e faddaaki huubuki, foti dillira non jaabaaka (dogginol bayaanu ngol "yame 10 de yamata hoore maada hidde a tigguki maatootal ngal SMS" sawru sawra boodka dow non).
- Dum nafoojum a mabbita dingiral malla boo nokku bolwidal ngam a mooba haalaaji kesi nden a dala yimbe yama boo jaaboo dow bayaanu saakaaku e nden sarde.
- Du'um foti laato teknooloji mawdum, malla pamarum, yeru: Fedde Facebook de egginaabe dogginta, taskaram raadiyo ka telefon yownetee malla mobtorde.

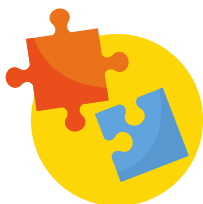

FICHE PRATIQUE

6. HAKKILAN TAMMUDE NDE KA'BA NANNANAHA

- E nder kala ummaatoore fuf, tammude e nannanaha ko huunde ngadteende. 'Difi fuf bana ngakkere bayaanu; walaa dfaleteedum.
- Dogginoobe huunde foti woppida-dfi ta hedfitaaki bojji ummaatoore, maandaaki 'bayaanu fewre' nden yaawanki warduki e bayaanu goonga boo tabutudum ta laabi goongdinaadi. Min ngidan maa a jangga dogginol bayaanu ngol "maandijji 10 di woddfitaaki saakuki bayaanuujji pewe to jaaynjaayde"

7. TAA SOWU TIIDAL

- Ngam tabitinki jabrude maatootiral, tokkin kuude dow baawal golloobe nden kuwda e gebe laatiide e dardii kuude.
- Hebtu diye sungullaaji laati e dogginee nden a tokkina kuude dow maaje. Hebtu tawtoraabe ummaatoore, kuwdoobe e golloobe be a huwdata.
- Yeru, so yimbe e njaha jangirde ndeye fuf, duude hakkilanki njamu malla nokkuuje sennduki kare, a waaway semmbidinki saakaaki bayaanuujji maada yahki de'e nokkuuje, huwduki e janginoobe, baabiraabe, hakkilanoobe njamu, e walloobe sennduki kare, bee ko lutti.

8. HEBTU JABRUDE DOOLDINAADÉ

- Du'um ko boodfum ngam tabitinki a waaway kuwaadum, jabaa, boo jaaboodaa,
- Daraaki dow taskaram maatootiral e taskuye maada, kuugal jaawal yiday huwoobe e kare kuugal, kawtuude e kuwtinirde, baaweendam, ketol e maa halaa yidki dawtaare teknooloji.
- Dum boodfum a hawtida e jabrude de 'hedfitaaki jaabaaki' e nder takitaaki maa, heba kuugal ngal hebira no jabir boo jaabira bayaanuujji di ummaatoore saakata.
- Hakkilan ka tabutude kuude den e hebude dabareeji boodfi heedi jaabuye. Yeru, si nguroy jaabuye waddaama, tabitin e de kebe (nokkuure, demngal, hebki kare binndi) nden tefaadfi din e boytoraadi din di tokkaama boo di yaldiraama.

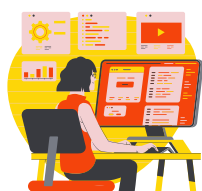

FICHE PRATIQUE

9. FOONDU NDEN A LAAB'BINA

- Maatu ummaatooje be tawataake nder kuude den ngam faamude ko wafɗi.
- Huwdir e godde dente den nder ummaatoore - kaye'en, dente be njiiju, dente rewbe, sukaabe.
- Numu dow gurtorde laatiide laabbinaay kala cafeelee fuf.

10. WA'DU "GOONGA" HEEDI HAKKILANKI TEKNOOLOJI

- Teknooloji foti hoytina naatuki ummaatoore ta mabbittinki laabi maatootiral kesi; yimbe e dawtoo naatuki-dɗi. Teknooloji foti walla ngam yottanaaki yimbe duudbe daayube, walla dawtuki godde jabrude den, dawta laabbinki huunde.
- E sarde nden fuu, teknooloji laataaki laabtudum ndeye fuf dum boodum a hakkilana bayaanu, walaa ba bayaanu hakkilanteedum, dow laabi kuwdal booddi e laawol dangiingol.
 - Taa dalu teknooloji ardina gikkuuji maada. Ngam a tabitina a "wonnayi ka (dijitaal)", huwtir tobbe de'e ngarooje:
 - Jeyuki teknooloji. Jeydo laawol saakuki kubaruuji on e wonndi e wakkere nurroobe malla tayre mabbe?
 - laabital. Ko saawa nder ko saakaa dum ta laawol saakuki bayaanuuji dɗin yidii-hoore dow mɔɓgal wobbe yimbe?
 - Faddugo bayanuuji Noye laabki kubaru saakaaku ta laawol caakol kubaruuji ngol?
 - Senndaaki fiiji dijitaal. Laawol caakol kuaruuji ngo'ol tampinii wobbe be kebtaaka?
 - Dangiidum. Laawol caakol kubaruuji ngo'ol buri yideeki boo ummaatoore jabii-ngol?

10. WONU NDER

- Bayaanu e laabi maatootiral wona laawol yottinanki moye fuf. Derewol ngo'ol wallete hebanki yimbe marbe njiiju no hebrata kubaruuji.
- No laabi caakol kubaruuji maada famɗiri, no baawirta ittuki wobbe yimbe e gooto-goto. 'Be ngi'ataake' dente (tampinaabe) yiday hebteeki nden yottee ta naftirki e goddi bayaanuuji e maa laabi saakuki kubaruuji.
- Diidu dow baaweendam fedde godde malla huwdiddiraabe ngam wallu maa yottaaki duudgal heditoobe maa no laabiri.